

Bilaga 3. Sammanfattningar av förstudier och utredning i testområdena

Studentrapporter, Miljöbron Re:Challenge runda 1

Bakgrund

Hösten 2016 upprättade förvaltningen Kretslopp och vatten, inom ramen för projektet Cirkulära Göteborg, ett nytt samarbete med Miljöbron¹. Genom detta samarbete startades Re:Challenge² hösten 2016. Inom ramen för plattformen Re:Challenge anordnades en dialog dit stadsdelsförvaltningar, Hyresgästföreningen och allmännyttans bostadsbolag, bland andra, bjöds in för att diskutera hur organisationerna tillsammans skulle kunna utöka möjligheterna för göteborgarna att återanvända och reparera prylar, med syftet att minska avfallsmängderna. Dialogen mynnade ut i förslag på teman och områden för studenterna att studera och undersöka vidare. Bland dessa var fyra förstudier om förutsättningar och möjligheter för etablering av kvartersnära minikretsloppsparkar och återbrukscentraler i områdena Hammarkullen, Majorna, Bergsjön och Rannebergen, med fokus på lokala behov och önskemål. Just dessa områden valdes ut därför att det fanns påbörjade projekt, idéer, önskemål från boende eller liknande att utforska vidare.

Projektet tilldelades fyra tvärvetenskapliga studentgrupper på uppdrag av Göteborgs Stad, Familjebostäder, Bostadsbolaget och Hyresgästföreningen. I förstudierna genomfördes enkäter, spontana intervjuer, anordnade dialoger, workshops och test av verksamhetsdelar för att kartlägga lokala förutsättning så som t.ex. tillgänglig lokal, samt lokala boendes behov och önskemål. Följande sammanfattningar är utdrag ur studentrapporter i Miljöbron Re:Challenge runda 1.

Re:Challenge Bergsjön, sammanfattning

Re:Challenge Bergsjön är ett projekt utfört av sex studenter från Chalmers och Göteborgs Universitet. Syftet är att främja ett mer hållbart Göteborg genom att minska avfall och återanvända mer. Hälften av studenterna i gruppen har genomfört projektet som en del av kursen 'Design and planning for social inclusion' inom Arkitektur på Chalmers, och med detta har vi lagt stort fokus på dialog med de boende i Bergsjön. De övriga tre studenterna tillhör den så kallade organisationsgruppen, som lagt fokus på att hitta metoder att skapa ett center som en organisation. Projektet har utförts på Siriusgatan i västra Bergsjön efter initiativtagarnas anvisning. Genom dessa dialoger har vi fått mer förståelse för vilka behov för detta som finns i området och vilka aktiviteter som efterfrågas och hur det kan främja hållbarhet. Vi har genom att studera organisationer, föreningar och företag som har återbruk eller cirkulär ekonomi som fokus fått insikt i hur ett liknande upplägg skulle kunna fungera i Bergsjön.

---

¹ Miljöbron är en ideell organisation som verkar för att minska avståndet mellan akademi och näringsliv. Det görs genom att låta studenter, inom och vid sidan av sina studier, arbeta med konkreta hållbarhetsprojekt i företag och organisationer

² En plattform för studentuppdrag inom resurshushållning och cirkulär ekonomi

Figur 1. Visionsbild av en mötesplats för återbruk i Bergsjön. Illustration: Studentgrupp Re:Challenge Bergsjön.

Re:Challenge Hammarkullen, sammanfattning

Treasure Waste är ett projekt som avser att skapa ett visionärt koncept för Returum Hammarkullen på Bredfjällsgatan 67 och 68. Tanken är att förse lokalinvånare med bättre alternativ för avfallshantering samt att öka allmänhetens medvetenhet kring fördelarna med cirkulär ekonomi.

Det slutliga resultatet består av en konceptuell skalstruktur; en fysisk arena för aktiviteter såsom återvinning, upcycling, byt- och låninitiativ, reparation, återanvändning etc., som också fungerar som en mötesplats för social integration tack vare kooperativa samarbeten, lokalt rotade evenemang samt utrymmen för lokala organisationer. Dessutom bidrar projektet med en helhetssyn för stadsplanering som sammanlänkar Bredfjällsgatan 67 och 68 samtidigt som platsen får en ny roll som ett centralt nav på Bredfjällsgatan.

Figur 2. Konceptualisering Returum Hammarkullen. Illustration: Studentgrupp Re:Challenge Hammarkullen.

Re:Challenge Majorna, sammanfattning

Vi har från våra diskussioner med lokalbefolkningen insett att det finns ett väldigt stort intresse för att en plats som denna ska finnas på Gråberget och därmed rekommenderar vi att beslut fattas att planen ska genomföras. Det krävs dock en del arbete för att nå dit och det finns några utmaningar. För att verksamheten ska vara långsiktigt hållbar krävs det att den är socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar med grund i en stabil och aktiv organisation som inte helt förlitar sig på ideella aktörer. Det krävs en eller två ambassadörer som känner

ägarskap för platsen och för vad den står för. Genom ett partnerskap med Göteborgs Stad (IOP) så kan de ekonomiska förutsättningarna underlättas för detta.

På kort sikt krävs att beslut fattas om projektet ska fortgå och att i så fall tillsätta personer som är ansvariga för att fortsätta detta arbete. Vid beslut om genomförande kan dialog föras med Göteborgs Stad för att undersöka de ekonomiska möjligheterna. Utformas inte ett samarbete med Göteborgs Stad kan kommersiella intressen undersökas, men då krävs det marknadsundersökningar och intervjuer för att se till att dessa verksamheter går i ton med de ambitioner som utformats för projektet. De närboende är väldigt intresserade av projektet, och då kan även ytterligare intresseundersökningar göra för att ta fram en tydligare plan.

Eftersom Göteborg och framförallt stadsdelen Majorna vill gå mot ett mer hållbart och ekologiskt samhälle kommer implementeringen av denna lokal bli en passande del i stadens och stadsdelens visioner om mer långsiktiga processer och planer. Lokalen kan användas för att visa exempel på hur delningsekonomi kan ske och därmed sprida kunskap om hållbar utveckling, men även bli en del i en större bild om Majorna som helt ekologisk.

Enligt enkätundersökningen finns det ett intresse från Majornaborna om lokaler som ökar delandet och samtidigt gemenskapen mellan de boende där. Från benchmarkingen som gjordes bland befintliga aktörer i Majorna, och som är beskriven ovan, gick det även att utläsa ett intresse för en plats för delande även från dessa aktörer. Att både privatpersoner i området och lokala aktörer är intresserade av en möteslokal med inriktning delningsekonomi är något som bör tas fasta på från detta projekt och lyftas som något väldigt positivt. Detta skapar större förutsättningar för en långsiktighet, eftersom fler kan vara med och bygga upp och driva lokalen samtidigt som många av de lokala aktörerna redan har färdiga koncept som skulle kunna fungera i lokalen, samt mycket kunskap om hållbarhet.

Slutligen, det som gör detta projektet unikt och som bör satsas vidare på är framförallt det lokala intresset som kan initiera samarbete mellan sektorer och bland de boende, samt den stora befintliga lokala kunskapen, medvetenheten och engagemanget gällande hållbarhet och miljö.

Re:Challenge Rannebergen, sammanfattning

Det här projektet har som mål är att skapa en lokal i Rannebergen som främjar cirkulär ekonomi och delande. I dagsläget finns en tom Lokal som ägs av Bostadsbolaget som tillsammans med Miljöbron utformat detta projekt och bjudit in oss som studentgrupp till att närmare undersöka dess potential.

I vårt arbete har vi utgått från medborgardialog med de boende i Rannebergen för att undersöka vad de har för önskemål kring användningen av lokalen. Dessa medborgardialoger har skett i form av möten, och en enkätundersökning. Vi har även samtalat med andra aktörer i området som har liknande verksamheter, såsom Trygghetsboende, men även de som har inspirerande verksamheter som främjar återbruk, såsom cykelköket. Utifrån den data som framkommit så har vi kommit fram till att lokalen och dess olika rum bör användas till verkstad, återbruksrum, gemensamt utrymme/kök, låsta skåp och ett gemensamt utrymme. Lokalen har fått namnet "Fixotek" och är tänkt att fungera som en plats där man kan hämta och skänka saker, samt reparera och fixa iordning sådant man antingen har själv eller som man hittat bland de skänkta sakerna. Under våra intervjuer och dialoger med medborgare har behovet av aktiviteter i lokalen lyfts fram. Genom att anordna aktiviteter såsom bytesdagar och workshops skapas en social aktivitet i lokalen som behövs för att etablera en bytes- och delningsekonomi. Exempel på aktiviteter är leksaksbyte, klädbyten eller fika. Genom att

anordna workshops introduceras också deltagarna till att de moment som annars upplevs som främmande eller svåra i en bytes-/delningsekonomi.

Vi föreslår en organisation som upprätthåller en sådan här verksamhet och ger tre olika förslag på hur en sådan organisation skulle kunna vara utformad. Den del av detta projekt som berör den fysiska gestaltningen har i nuläget inte uppfyllts men planeringen av utformningen av de olika rummen samt de inventarier som de borde innehålla finns närmare beskrivna.

Utredning om förutsättningar för etablering av en minikretsloppspark

Bakgrund

Hösten 2016 genomförde Kretslopp och vatten, inom ramen för initiativet Cirkulära Göteborg, dessutom en utredning om en minikretsloppspark i Hammarkullen. I utredningen kartlades möjligheter och förutsättningar för att etablera en minikretsloppspark i Hammarkullen som ett samarbete mellan Kretslopp och vatten, Göteborgs stads bostadsaktiebolag, Angereds Stadsdelsförvaltning och Hyresgästföreningen Region Västra Sverige, med fokus på möjliga tjänster, placering och lokal, samt aktörer och organisation. Utredningen, som sammanfattas i rapporten ”Returum Hammarkullen – utredning om förutsättningar att etablera en minikretsloppspark”, har legat till grund för den detaljerade utformningen av såväl projektets organisation och metoder, som verksamheternas innehåll och utformning. Nedan återfinns rapportens sammanfattning.

Sammanfattning av rapport Returum Hammarkullen, utredning om förutsättningar för etablering av en minikretsloppspark

Rapporten sammanfattar en utredning om Returum Hammarkullen, en kvartersnära minikretsloppspark i Göteborg, som förvaltningen Kretslopp och vatten genomfört under hösten 2016. En kvartersnära minikretsloppspark är en bemannad lokal dit allmänheten enkelt kan ta sig, utan bil, för att lämna farligt avfall, mindre mängder grovavfall och erbjudas system för återanvändning, till exempel genom byten, reparation och up-cycling. Syftet med tjänsterna är att utöka de fysiska förutsättningarna att göra sig av med sitt avfall på ett sätt som maximerar miljönyttan i avfallet, samt att främja långsiktiga beteendeförändringar vad gäller resurshushållning hos medborgare.

I utredningen har möjligheter och förutsättningar för att etablera Returum Hammarkullen som ett samarbete mellan Kretslopp och vatten, Bostadsbolaget, Angereds Stadsdelsförvaltning och Hyresgästföreningen, kartlagts, med fokus på möjliga tjänster, placering och lokal, samt aktörer och organisation. Utredarens roll har varit att samordna en samverkansgrupp med aktörer från olika organisationer och handleda en studentgrupp som arbetat med ett uppdrag kopplat till utredningen genom studentutmaningen Re:Challenge, samt att samla in information och fakta som underlag för utredningen.

Tre goda exempel har analyserats ingående under utredningens gång: ReTuren Malmös första kvartersnära återbrukscentral, FixaTill en kvartersnära återbruksbutik i Lund, samt Nacka Stads planer på etablering av 15 stycken kvartersnära mini-återvinningscentraler i nybyggnation. Exempelen erbjuder olika typer av avfalls-, återbruks-, reparations- och informationstjänster, och syftar till att erbjuda allmänheten, främst boende i flerbostadshus, fysiska förutsättningar att göra sig av med avfall, möjlighet att återbruka användbara produkter och tillgång till information och inspiration för en hållbar konsumtion.

Ekologiska nyttor som en minikretsloppspark kan bidra till att uppnå är att klättra uppåt i avfallstrappan, genom att minska nedskräpning, öka insamling och återvinning av avfall, och slutligen öka återbruk. En minikretsloppspark kan även bidra till sociala nyttor genom att öka tillgängligheten till avfallstjänster och kunskap om hur avfall skall hanteras. En minikretsloppspark kan även ses som en aktivitetscentral i stadsdelen och därmed skapa möjligheter för ökad sysselsättning och ökad trygghet. Ur ett ekonomiskt perspektiv kan nyttor skapas genom arbetsmarknadsåtgärder, genom att möjliggöra byteshandel för att tillgodose behov, samt genom minskade kostnader för nedskräpning.

Det finns i skrivande stund många idéer på vilka tjänster verksamheten Returum Hammarkullen skulle kunna innehålla. Förslagsvis innehåller kärnverksamheten tjänster för farligt avfall, el-avfall och mindre grovavfall, återbruk av kläder, skor, textilier, köksgeråd, media och andra mindre prylar, olika typer av reparationsverkstäder, samt personlig service, information och återbruksaktiviteter. Målet är att Returum Hammarkullen blir en mötesplats för cirkulära frågor där besökare kan inspireras till hållbar konsumtion.

För att lyckas med detta är verksamhetens bemanning nyckeln till framgång. Det är dem som skapar det personliga mötet med besökarna och kan göra den stora skillnaden för en förändrad och hållbarare livsstil. Samtidigt är dessa resurser det mest kostsamma i verksamheten. För att minimera kostnaderna kan en del av bemanningen täckas med arbetsmarknadsåtgärder.

Under utredningsarbetet har tre potentiella lokaler för en minikretsloppspark i Hammarkullen undersökts. Alla tre lokaler är belägna i Bredfjäll ett bostadskvarter i centrala Hammarkullen, med gångavstånd till Hammarkulletorget och spårvagnshållplatsen Hammarkullen. Slutsatsen är att en av dessa, Bredfjällsgatan 36-46, är mest lämpad för att starta upp Returum Hammarkullens verksamhet då den är tillgänglig från januari 2017 och ligger i anslutning till andra mötesplatser i området. En årlig driftskostnad för verksamheten, inklusive kostnader bemanning, lokal, avfallstjänster, kommunikationsåtgärder och marknadsföring är estimerad till 1,5 miljoner kronor.

Under utredningsarbetet har det blivit allt tydligare att en verksamhet som Returum Hammarkullen kräver samverkan mellan olika aktörer, dels då verksamhetens helhet inte tydligt går in under någon aktörs fulla kärnverksamhet och ansvarsområde, och dels då verksamheten kräver en bredd av kompetenser för att lyckas. Kretslopp och vatten har en tydlig roll att spela i denna samverkan, eftersom avfallstjänsterna är tänkta att vara öppna för alla och till för att utöka en korrekt avfallshantering för hushållen i Göteborg. Även Bostadsbolaget har en tydlig roll eftersom en stor andel av bostäderna i området ägs av dem, och de har insamlingsansvar för grovavfallet från de boende i deras fastigheter. Vidare är Angeredes Stadsdelsförvaltning en viktig samarbetspartner i Returum Hammarkullen, då förvaltningen har ansvar för den sociala utvecklingen av stadsdelen och de besitter kunskap om att bedriva mötesplatser och arbetsmarknadsåtgärder. Utöver samverkansgruppen finns ett starkt lokalt föreningsliv i Hammarkullen, och många aktörer har uttryckt ett intresse av att samarbeta, delta och utnyttja tjänsterna i Returum Hammarkullen. Att vidare utreda möjligheten att samarbeta med privata aktörer i olika delar av verksamheten är central för att minimera risken att konkurrera ut andra aktörer.

I ett brett samverkansprojekt som Returum Hammarkullen är det viktigt att formalisera samverkan. Vem som bör stå som huvudman för verksamheten är en central fråga som behöver utredas närmare. En möjlighet, om finansieringsfrågan löses, är att Kretslopp och vatten inledningsvis tar detta ansvar då verksamheten främst är en avfallsåtgärd och tjänsterna riktas till allmänheten. Förvaltningen kan då också utnyttja sin stadsövergripande kompetens för att sprida lärdomar, och i samarbete med andra aktörer starta upp fler minikretsloppsparkar

och liknande verksamheter i andra stadsdelar. På sikt kan huvudmannskapet lämnas över till en lokal aktör.

Förankring och möjligheter för finansiering är de viktigaste stegen att ta i det vidare arbetet med Returum Hammarkullen. Det är viktigt att aktörerna som går in i en uppstart av en minikretsloppspark gör det med en plan för långsiktig drift. En treårig uppstartsprocess föreslås för att etablera verksamheten. En möjlighet är att huvudaktörerna förbinder sig att fortsätta med verksamheten så länge den uppfyller vissa kriterier, som är planerade för ett år i taget. Verksamheten utvärderas och anpassas baserat på detta, och beslut tas om verksamheten skall drivas vidare. Samtidigt bör det finnas plats i respektive budgetar för att driva verksamheten på längre sikt.